

Stichting Femmes for Freedom Defending Girls & Women's Rights

Jaarverslag 2019

Stichting Femmes for Freedom (FFF)
Laan van Meerdervoort 70
2517AN 's-Gravenhage
070-3626506

www.femmesforfreedom.com
info@femmesforfreedom.com

RSIN 851147823
KVK 54074681
IBAN NL71ABNA0504209744

DE KIEM VAN EEN BEELDVERHAAL

Door STIJN SCHENK EN KIM DUCHATEAU

HET IS EEN GROOT PROBLEEM. VEEL GROTER DAN WE WILLEN ZIEN. HET IS ONZICHTBAAR, MAAR SCHRIJNEND.

DAAROM HEB IK FEMMES 4 FREEDOM OGERICHT.

...OM VROUWEN DIE VAST ZITTEN IN HUN HUWELIJK ECHT TE KUNNEN HELPEN.

ZE LEVEN IN ANGST VOOR HUN MAN. MAAR VAAK NET ZOZEER VOOR HUN FAMILIE EN OMGEVING.

IK KEN HET VERDRIET WANT IK HEB ER ZELF OOK IN GEZETEN. TOT IK MIJN MAN VOLGENS HET NEDERLANDS RECHT HEB GEDWONGEN DE SCHEIDING TE ACCEPTEREN.

HET GEVECHT OM TE MOGEN SCHEIDEN IS IN DE JAREN '70 IN NEDERLAND INGEGREDEN. MAAR VOOR EMIGRANTEN VROUWEN MOET DEZE STRIJD NOG GEGREDEN WORDEN

HET IS EEN ENORM GEVECHT EN OP VELE FRONTEN.

DAAROM RICHTEN WIJ ONS NAAST POLITIEK LOBBYEN OOK OP: PROEFPROCESSSEN, ACTIES, CAMPAGNES, EMPOWERMENT EN HANDS-ON PERSOONLIJKE ONDERSTEUNING.

DAAR MAAK JE VAST NIET ALLEEN MAAR VRIENDEN MEE?

HAHA, NEE!

MISSTANDEN AANKAARTEN IS ALTIJD LASTIG, MAAR IK BEN HET ECHT ZAT. IK KAN DEZE VROUWEN NIET AAN HUN LOT OVERLATEN...

In Nederland kies je je partner zelf.

EN ER ZIJN NOG BERGEN TE VERZETTEN, DUS ALLE HULP DAARBIJ IS WELKOM.

Voorwoord

Femmes for Freedom kijkt terug op een bewogen jaar. Vijf succesvolle campagnes, meerdere Kamervragen, twee aangifte-acties waarvan één daadwerkelijk tot vervolging heeft geleid, 73 vrouwen en meisjes die we met onze juridische helpdesk persoonlijk hebben geholpen en, als kers op de taart, een overgenomen wetsvoorstel: het is slechts een greep uit de activiteiten en impact van Femmes for Freedom in 2019.

Met dit jaarverslag hopen we meer inzicht te bieden in wat we het afgelopen jaar gedaan hebben, al voelt het alsnog of er niet genoeg ruimte is om alles wat belangrijk is uit te lichten.

Waar we hoe dan ook nooit recht aan kunnen doen in een verslag als dit, is het uitspreken van onze dank: aan alle organisaties die ons hebben geholpen met financiering, onze donateurs, sympathisanten, samenwerkingspartners, kortom, iedereen die ons afgelopen jaar in woord en daad heeft bijgestaan. We zijn ontzettend dankbaar voor jullie steun, die voor ons van onschatbare waarde is geweest!

Shirin Musa

Directeur Femmes for Freedom

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	3
Femmes for Freedom	4
Jaaroverzicht 2019	8
Projecten - Juridische helpdesk	10
Projecten - Proefprocessen	12
Projecten - Campagnes	14
Projecten - Discursief programma	22
Politieke en maatschappelijke lobby en agendering	24
Media	26
Tot slot	27

Femmes for Freedom

Femmes for Freedom wil de stem zijn van vrouwen en meisjes die niet door de overheid of reguliere hulpverlening gehoord worden. Wij zetten ons in voor het recht op zelfbeschikking voor alle vrouwen: het recht om hun eigen leven vorm te geven, om relaties aan te gaan en hun seksualiteit te beleven op de manier die zij zelf willen.

Zelfbeschikking is een fundamenteel mensenrecht, maar helaas zijn er in Nederland nogal wat vrouwen en meisjes die dit recht nog niet kunnen uitoefenen, omdat zij gehinderd worden door hun patriarchale gemeenschappen of families. Een belangrijk onderdeel daarvan is het gebrek aan huwelijkse gelijkheid tussen mannen en vrouwen.

Femmes for Freedom zet zich in tegen:

- Huwelijksdwang
- Kindhuwelijken
- Achterlating
- Polygamie
- Huwelijkse gevangenschap: een vrouw tegen haar zin vasthouden in een huwelijk, omdat de man een religieuze scheiding weigert
- Verborgen vrouwen
- Gebreken in de vrouwenopvang

Wij helpen vrouwen en meisjes die als gevolg hiervan in de problemen komen, zetten ons op deze onderwerpen in voor adequaat overheidsbeleid en proberen deze kwesties bij de gemeenschappen zelf op de agenda te zetten.

Pijlers

De expertise van Femmes for Freedom ligt in het signaleren van problemen in de praktijk en dat te vertalen naar effectieve wetgeving, beleid en hulpverlening die meisjes en vrouwen kan helpen en beschermen.

Wij werken met zes pijlers die richting geven aan de werkzaamheden van de organisatie.

1. Juridische helpdesk

De laagdrempelige juridische helpdesk is het 'hart' van Femmes for Freedom: hier krijgen slachtoffers van huwelijkse onvrijheid juridische en eventuele verdere ondersteuning; waar nodig verwijzen wij ze door naar de juiste hulpverlening.

We staan vrouwen ook bij in juridische zaken die niet in aanmerking komen voor gesubsidieerde rechtsbijstand: dit betreft vrouwen die vele jaren zijn achtergelaten in het land van herkomst, op eigen kracht zijn teruggekeerd en via Femmes for Freedom een verblijfsvergunning aanvragen. Ook bieden we advocaten inhoudelijk advies bij zaken die te maken hebben met huwelijkse gevangenschap.

2. Kenniscentrum

Een solide basis van statistieken is een waardevol instrument in de missie om vrouwen bij te kunnen staan en te kunnen helpen. In ons kenniscentrum registreren wij kennis van hulpzoekenden, migrantenorganisaties, advocaten, sociale rechercheurs, maatschappelijk werkers, wetenschappers, voormalige diplomaten, politici, professionals uit de geestelijke gezondheidszorg, religieuze gezagsdragers en anderen.

Het juridisch loket en het kenniscentrum maken onderdeel uit van een gerichte aanpak om een idee te krijgen van de aantallen vrouwen die te maken hebben met huwelijkse onvrijheid. Dat ligt in het verlengde van de ambitie die Femmes for Freedom heeft om niet alleen thema's te agenderen, maar daaromheen ook cijfers in kaart te brengen. De voorbeelden van schendingen van de fundamentele mensenrechten die Femmes for Freedom krijgt, komen van vrouwen zelf.

Het kenniscentrum richt zich naast statistiek op:

- Het doen van autonoom onderzoek en het agenderen van nieuwe onderzoeksgebieden en methoden.

- Het vervullen van een wetenschappelijke waakhondfunctie: het corrigeren en onder de aandacht brengen van eventuele gebrekkige inhoud van bestaande onderzoeksrapporten.
- Het monitoren van regionale en nationale (wetenschappelijke) rapporten van onderzoeksinstituten en welzijnsorganisaties die raken aan de doelstellingen en doelgroepen van Femmes for Freedom.
- Het onderhouden van een academisch netwerk.
- Het verzorgen van publicaties voor relevante vakbladen.

3. Onderhouden en voeden politieke en maatschappelijke lobby

Als vrouwen te maken hebben gehad met huwelijkse onvrijheid, staat Femmes for Freedom klaar om met ze mee te gaan naar beleidsmakers en politici en ze te begeleiden, zodat zij zelf hun verhaal kunnen doen en voorstellen kunnen pitchen.

Dat geeft de vrouwen een gevoel van kracht – 'Mijn verhaal doet ertoe, ik kan verandering teweegbrengen' - en het zorgt ervoor dat politici de noodzaak voelen iets aan de problematiek te doen door wetgeving, beleid en hulpverlening te veranderen.

4. Preventie en voorlichting

Voorkomen is beter dan genezen. Femmes for Freedom zet zich in om te voorkomen dat vrouwen het slachtoffer worden van huwelijksdwang, achterlating, opsluiting of huwelijkse gevangenschap. Met onze activiteiten willen we vrouwen en omstanders bewust maken van mogelijke signalen en handelingsperspectieven aanreiken om deze situaties te op tijd te herkennen of eraan te ontsnappen. Daarbij maken we inzichtelijk welke organisaties er zijn om hierbij te helpen.

5. Zusterschap en empowerment

Het bevorderen van zowel solidariteit tussen vrouwen als individuele zelfstandigheid van vrouwen is voor ons van groot belang. Zo hebben we Haagse Hindoestaanse vrouwen die slachtoffer zijn geweest van seksueel grensoverschrijdend gedrag intensief ondersteund: niet alleen met (juridisch) advies, maar ook als luisterend oor – als zusters, voorbij cultuur of religie.

Daarnaast vinden we het bevorderen van (financiële) zelfstandigheid van enorm belang: hoe onafhankelijker vrouwen zijn, hoe beter ze in staat zijn om hun rechten te verdedigen.

Onderwerpen

Vrouwenopvang

Verborgene vrouwen

Kindhuwelijken / huwelijksdwang

Genitale verminking

Gedwongen achterlating

Vrouwenrechten

Vast in een polygaam huwelijk

Huwelijkse gevangenschap

Eergerelateerd en huiselijk geweld

Ontsnap aan je vakantie

6. Internationale agendering, overleg en samenwerking

Nederland heeft internationaal altijd een voortrekkersrol gehad als het gaat om zelfbeschikking: zo is Nederland het eerste land ter wereld dat het homohuwelijk en euthanasie heeft gelegaliseerd. Femmes for Freedom ziet die voortrekkersrol ook als het gaat om de juridische empowerment van migrantenvrouwen. Nederland is het eerste seculiere land dat nee zegt tegen huwelijkse gevangenschap en die nieuwe definitie in de wet heeft opgenomen.

Dat verdient een internationaal podium, te beginnen met Europa, om deze vorm van geweld tegen vrouwen te erkennen. Huwelijkse gevangenschap bestaat immers niet in een vacuüm: als haar land van herkomst grote waarde hecht aan het religieuze huwelijk, kan een niet religieus gescheiden vrouw daar beschuldigd worden van overspel en vervolgd worden – dit maakt het gevaarlijk om bijvoorbeeld familie te bezoeken.

Voor internationale agendering, samenwerking en overleg is Femmes for Freedom daarom actief lid van het Netwerk VN-Vrouwenverdrag en lid van Girls Not Brides. Met ingang van 1 oktober 2019 wordt de internationale agendering van huwelijksdwang en huwelijkse gevangenschap gesteund door het ministerie van Buitenlandse Zaken; hier zijn we 1 januari 2020 mee van start gegaan.

Organisatie

Femmes for Freedom staat onder toezicht van een driekoppig bestuur. We hebben een klein werkapparaat, bestaande uit 1 stagiaire en 2 betaalde medewerkers voor 1,8 FTE. Daarnaast zijn er 25 actieve vrijwilligers, van wie een deel meedenkt in de focusgroepen van vrouwen uit de doelgroep: wij nemen hun perspectief mee in iedere activiteit die we ontwikkelen. Er is nog 1 FTE ruimte voor een project-/communicatiemedewerker. De stichting beschikt over een ANBI-status.

Impact

Femmes for Freedom is sterk in het maatschappelijk en politiek agenderen van problemen rondom huwelijkse onvrijheid en het bevorderen van gendergelijkheid in de migranten- en vluchtelingengemeenschappen. De impact die we hiermee maken is groot en nauwelijks meetbaar. Dankzij onze inspanningen zijn wetten gewijzigd – waaronder de erkenning en strafbaarstelling van huwelijkse gevangenschap en een stop op maagdenvlieshersteloperaties - en zijn middelen beschikbaar gesteld die landelijk tal van vrouwen helpen. Zoals de oprichting van het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating.

Daarnaast helpen we vrouwen persoonlijk. We denken creatief en oplossingsgericht: waar reguliere hulpverlening en instanties in sommige gevallen tegen beleidsmaatregelen, protocollen en regels aanlopen, kan Femmes for Freedom het verschil maken.

Wij noemen ons daarom ook wel eens een 'laatste strohalmorganisatie'. Soms maken we het verschil hardop en soms discreet, het laatste met name als het gaat om stille lobby: voor vrouwen die direct in veiligheid gebracht moeten worden, die problemen hebben in de vrouwenopvang of die vertalers nodig hebben. Ook begeleiden we vrouwen naar de politie en advocaten. Vanwege de diepgaande kennis van de problemen op het gebied van huwelijkse gelijkheid voor vrouwen uit patriarchale gemeenschappen, verwijzen veel hulpverleningsinstanties vrouwen met gecompliceerde problemen door naar Femmes for Freedom.

Luis in de pels

De rol als 'luis in de pels' maakt dat Femmes for Freedom de nodige boze reacties te verduren krijgt. De discussie over het recht op zelfbeschikking voor vrouwen en meisjes ligt gevoelig binnen (patriarchale) migranten- en vluchtelingengemeenschappen. Femmes for Freedom aarzelt niet deze gemeenschappen, alsmede de overheid en hulpverleningsinstanties, aan te spreken wanneer het recht op zelfbeschikking voor vrouwen en meisjes ondergeschikt wordt gemaakt aan andere belangen.

Dat betekent dat Femmes for Freedom bijna per definitie mensen en instanties tegen zich in het harnas jaagt: een echtgenoot of een andere man, een moskee, een ministerie, de Blijf-Groep. Dat hoort bij het bestaan van een organisatie die concrete verbeteringen voor bepaalde groepen vrouwen wil bereiken. Als iedereen het met ons eens was, was Femmes for Freedom niet nodig.

Van tijd tot tijd leidt dit tot onaangename situaties, maar die pakken uiteindelijk altijd ten nadele van de boze partij uit, niet ten nadele van Femmes for Freedom. Zo heeft het Openbaar Ministerie in 2019 een strafzaak tegen directeur Shirin Musa geseponneerd:

“Gelet op de door u afgelegde verklaringen en de inhoud van de getuigenverklaringen van X, Y en Z bij de rechter-commissaris, kan naar het oordeel van het Openbaar Ministerie worden vastgesteld dat u te goeder trouw heeft kunnen aannemen dat de door u ten laste gelegde feiten juist waren en dat u heeft voldaan aan uw onderzoeksplicht.”

Het Openbaar Ministerie acht de voornoemde getuigenverklaringen geloofwaardig. Vastgesteld kan worden dat u meerdere personen uitgebreid heeft gesproken, voordat u bent overgegaan tot de door u gedane uitlatingen.”

Voor Shirin Musa en de slachtoffers van deze man is dit een belangrijke erkenning.

Mensenrechten van vrouwen bevechten is in de geschiedenis en heden ten dage nooit zonder weerstand gegaan. Maar onze grassroots-manier van werken heeft effect. Met de juridische blik, praktische kennis, onbevreesde houding, lobby-kwaliteiten en breed gesteunde opiniestukken, weten we het verschil te maken voor vrouwen en meisjes.

Inmiddels hebben we met deze werkwijze en agendering via de media meerdere wetswijzigingen tot stand weten te brengen, alsmede veranderingen in de hulpverlening.

“Ik vond het mooi dat Femmes for Freedom het initiatief heeft genomen om ons uit te nodigen en naar onze meningen wilde luisteren.”

- Ouafa, deelnemer focusgroep

Jaaroverzicht 2019

Januari

- Shirin Musa wordt door de JOVD uitgeroepen tot liberaal van het jaar.
- Femmes for Freedom vraagt de gemeente Den Haag om handhavingsmaatregelen tegen de As-Soennah-moskee te nemen, omdat deze moskee vrouwelijke genitale verminking aanbeveelt en geweld tegen vrouwen predikt.
- Shirin is panellid tijdens de Vrijheidslezing van Maryam Namazie in debatcentrum De Balie.

Februari

- In samenwerking met European Centre for Law and Justice (ECLJ) en Kamerlid Pieter Omtzigt (CDA) organiseert Femmes for Freedom een side-event over Sharia Law & Human Rights, voorafgaand de vergadering van de Raad van Europa in Straatsburg. Femmes for Freedom agendeert hiermee huwelijkse gevangenschap en de impact van de sharia op Europese migrantenvrouwen bij een breed internationaal publiek.
- Femmes for Freedom werkt samen met COC Groningen-Drenthe en de gemeente Groningen aan de campagne Groningen viert de liefde! over vrije partnerkeuze.
- De motie van Leefbaar Rotterdam om het college van B&W te verplichten met Femmes for Freedom samen te werken wordt aangenomen!

Maart

- Op Internationale Vrouwendag is Femmes for Freedom bij minister Hugo de Jonge om hem te vragen stelling te nemen tegen maagdelijkheidscontroles en -hersteloperaties. De minister zegt toe in gesprek te gaan met de Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie om deze controles te stoppen.
- Naar aanleiding van de politieke en maatschappelijke acties van Femmes for Freedom worden Kamervragen gesteld.
- Femmes for Freedom spreekt over de emancipatie van migrantenvrouwen bij het CDA Vrouwenberaad Gelderland.

April

- Femmes for Freedom lobbyt intensief bij alle politieke partijen om het wetsvoorstel Tegengaan huwelijkse gevangenschap van minister Dekker aan te scherpen, voor consulaire hulpverlening en een actieplan voor vrouwen die bij buitenlandse rechtbanken hun huwelijkse gevangenschap moeten beëindigen, erkenning van Nederlandse echtscheidingsvonnissen en om huwelijkse gevangenschap op te nemen in de aanpak van vechtscheidingen.

Mei

- Shirin Musa krijgt een eervolle vermelding voor de Pim Fortuyn Prijs.

Juni

- Femmes for Freedom lanceert de campagne [Ontsnap uit je huis](#), waarmee we aandacht vragen voor verborgen vrouwen en hun gedwongen isolement.
- Op het [Jaarcongres huiselijk geweld](#) geeft Femmes for Freedom de openingspeech voor 143 professionals uit het hele land.
- Femmes for Freedom spreekt op de Summerschool van de Universiteit van Amsterdam en Universiteit Leiden over effectieve lobby en representatie.
- Op het VVD-festival geeft Femmes for Freedom een workshop over Integratie en Vrijheid, samen met Kamerlid Bente Becker en filmmaker Eddy Terstall.
- Femmes for Freedom ontvangt de medewerkers van de Antwerpse wethouder voor Gelijke kansen, die de onderwerpen en acties van Femmes for Freedom ook in Antwerpen wil agenderen.

Augustus

- Femmes for Freedom spreekt over huiselijk geweld in migrantengemeenschappen bij [Opera Spanga](#) in Friesland.
- Femmes for Freedom organiseert een [handtekeningenactie](#) tegen vrouwenfobie en verzamelt 1361 handtekeningen.
- Femmes for Freedom doet [aangifte](#) van opruiing tegen extremisten van NIDA, Partij van de Eenheid, Stichting Bekeerling, Stichting Ar Rahma, Abou Ilias en de As-Soennah-moskee en mobiliseert burgers ook aangifte te doen.

September

- Het [Openbaar Ministerie](#) seponeert de [strafzaak](#) tegen directeur Shirin Musa.
- Door lobby van Femmes for Freedom wordt een rondetafelgesprek over vrouwelijke genitale verminking in de Tweede Kamer toegezegd; deze zal in 2020 plaatsvinden.

November

- De aangifte-actie van Femmes for Freedom tegen de As-Soennah-moskee leidt ertoe dat het [Openbaar Ministerie](#) besluit de prediker van de As-Soennah-moskee te [vervolgen](#).
- [Alle voorstellen van Femmes for Freedom](#) voor de wet Tegengaan huwelijkse gevangenschap worden overgenomen door de Kamer en [regering](#)! Dit is een [mijlpaal](#) in de strijd tegen huwelijkse gevangenschap en een droom die voor Femmes for Freedom uitkomt!
- Shirin Musa ontvangt de [Zonta Centennial Award](#).
- Shirin Musa is genomineerd voor de Golden Girl Award van YWCA.

December

- Femmes for Freedom lanceert op de [nieuwe website](#) de campagne [#idecide sexual rights are human rights](#), omdat seksuele vrijheid in migrantengemeenschappen een taboe is en keihard wordt tegengewerkt.
- Onze voorstellen om de integrale aanpak van genitale verminking van Nederlandse meisjes te verbeteren, worden [overgenomen](#) door Kamerleden Jasper van Dijk (SP) en Bente Becker (VVD). We hebben GroenLinks-Kamerlid Nevin Özütok gevraagd om een rondetafelgesprek over dit onderwerp, dat in februari 2020 heeft plaatsgevonden.
- Shirin wordt opgenomen in de [Opzij Top 100 meest invloedrijke vrouwen](#) in de categorie non-profit.

Projecten - Juridische helpdesk

De juridische helpdesk is de belangrijkste activiteit van Femmes for Freedom. In 2019 hebben we hiermee **73 meisjes en vrouwen** bijgestaan.

De helpdesk is te bezoeken op ons kantoor in Den Haag, waar hulpzoekenden elke dag op afspraak terecht kunnen. Ook via de website, e-mail, Facebook, WhatsApp, Twitter en de telefoon kunnen slachtoffers om hulp vragen. Ook konden hulpzoekenden dagelijks op afspraak bij Femmes for Freedom terecht.

De doelstelling van het loket is om vrouwen bij te staan die te maken hebben met problemen rondom huwelijkse onvrijheid. Bij het juridisch loket voorziet Femmes for Freedom ze van gratis informatie en (juridisch) advies op het gebied van huwelijken, huwelijksdwang, huwelijkse gevangenschap, gedwongen achterlating, onwettige huwelijken, gedwongen isolement, huiselijk geweld, echtscheidingen, polygame relaties, seksueel geweld, 'exposen' en vrouwenopvang. Ook ontvangen wij jaarlijks verschillende telefoontjes en e-mails van onder meer maatschappelijke organisaties, politie, ambtenaren, advocaten, vrouwenopvang, buurtmoeders en docenten.

Breekijzer

Als vrouwen tegen drempels aanlopen en niet door de reguliere hulpverlening geholpen kunnen worden, treedt Femmes for Freedom op als 'breekijzer'. Hierbij valt te denken aan bemiddeling en ondersteuning bij dossiers van advocaten, politie, het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating, maatschappelijk werk, politie, ambassades of Veilig Thuis.

Als er verdere stappen moeten worden ondernomen, wordt de vrouw doorverwezen en begeleid naar de juiste instantie. Het loket kan de slachtoffers die zich melden voorzien van advies en begeleiden naar afspraken bij advocaten, politie en de rechtbank.

"Het blijft verbazen dat mijn eigen overtuiging van vrijheid en gelijkheid van vrouwen en mannen, anno 2019 elders maar helaas ook in Nederland, door anderen nog steeds en vaak zeer hardhandig bevochten moet worden. Middels mijn inzet voor Femmes for Freedom, neem ik echter graag juridisch deel aan deze strijd om vrijheid en gelijkheid voor iedereen in Nederland gelding te laten hebben."

- **Juriste Mup Maessen, vrijwilliger juridische helpdesk**

Complexe materie

Middels het juridisch loket behandelen we veel complexe zaken. Sinds 2017 doen we ook het voorbereidend werk voor advocaten en schrijven we verklaringen en rapporten voor de IND en rechtbank. Door bezuinigingen op de gefinancierde rechtsbijstand, werken namelijk steeds minder advocaten op basis van toevoeging. De advocaten die dit nog wel doen, nemen niet snel nieuwe zaken aan of hebben te weinig tijd voor de complexe materie waarmee de cliënten van Femmes for Freedom te maken hebben.

Den Haag

De helpdesk opereert landelijk, maar heeft door de vestiging in Den Haag speciale aandacht voor deze regio.

Ook wil Femmes for Freedom de contacten en samenwerking met verschillende Haagse maatschappelijke organisaties voortzetten. Binnen deze organisaties kunnen buddy's en buurtmoeders vaak problemen rondom huwelijkse onvrijheid signaleren, maar ze weten niet hoe deze situaties opgelost kunnen worden. In die kennis kan en wil Femmes for Freedom graag voorzien.

Onderbezetting

Tegelijkertijd is er op de helpdesk sprake van onderbezetting; alle zaken worden behandeld door directeur Shirin Musa en juriste Mup Maessen. Sinds 2018 versterkt Imane Daoudi, studente Integrale Veiligheidskunde aan de Haagse Hogeschool, de juridisch helpdesk.

Financiering: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Mama

Cash Samenwerkingspartners: Veilig Thuis, gemeente Den Haag, Landelijk Knooppunt Huwelijkswang en Achterlating, advocaten en verschillende maatschappelijke organisaties en hulpverleners.

Femmes for Freedom-pijler: juridisch helpdesk, zusterschap en empowerment

"Al onze meningen en ideeën zijn besproken en ik ben blij dat Femmes for Freedom ons zo serieus neemt."

- Ouafa, deelnemer focusgroep

Projecten – Proefprocessen

Er is een machtsstrijd gaande in migranten-gemeenschappen. Vrouwen leggen zich niet langer neer bij het patriarchale leiderschap, maar willen zelf beschikken over leven en lichaam en ze willen meedoen in de maatschappij. Dit is een goede ontwikkeling, die bijdraagt aan de emancipatie en integratie van deze gemeenschappen, zowel van vrouwen als van mannen.

Het behoeft geen verbazing dat er veel tegenkrachten zijn. Een populaire manier voor mannen om hun macht te onderbouwen is door zich te beroepen op conservatieve interpretaties van religie. Al lang zien we dat in de islamitische gemeenschappen dergelijke interpretaties gebruikt worden om de eigen gemeenschap buiten de Nederlandse samenleving te houden en de machtsstructuren te laten zoals deze zijn.

Femmes for Freedom heeft er regelmatig op gewezen dat de Nederlandse overheid de emancipatie van mannen en vrouwen tegenhoudt door vooral contacten te onderhouden met de traditionele leiders in deze gemeenschappen, die conservatieve interpretaties en machtsstructuren in stand blijven houden.

Vrouwelijke genitale verminking

Een oude manier waarop mannen hun macht in de gemeenschap proberen te handhaven is door genitale verminking van vrouwen te prediken. Genitale verminking komt in verschillende gemeenschappen voor en is eerder geografisch dan religieus bepaald. Er is echter een gevaarlijke ontwikkeling gaande binnen islamitische gemeenschappen: waar vroeger genitale verminking van vrouwen niet voorkwam, wordt dit nu aanbevolen. Let wel: genitale verminking van vrouwen is geen islamitische traditie. De gevolgen ervan zijn vaak zodanig dat vrouwen geestelijk maar ook lichamelijk niet meer in staat zijn normaal binnen de maatschappij te functioneren.

Femmes for Freedom ziet het oproepen tot deze vreselijke schending van mensenrechten van vrouwen als een poging om ze binnen deze gemeenschappen terug op hun plaats te zetten.

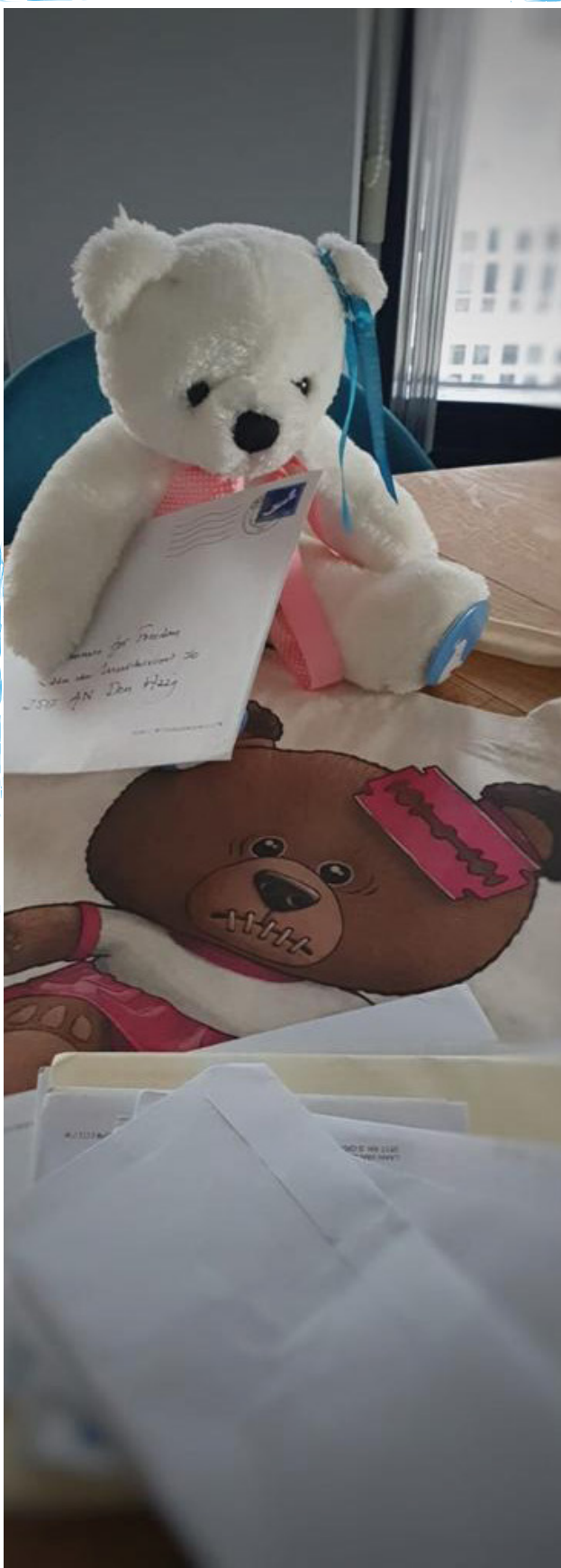
Aangifte As-Soennah

In 2018 werd duidelijk dat de As-Soennah-moskee in Den Haag video's op zijn website heeft staan waarin wordt gesteld dat genitale verminking van meisjes niet verplicht, maar wel aanbevolen is. De As-Soennah-moskee heeft een Marokkaanse achtergrond, een gemeenschap waarin genitale verminking traditioneel niet voorkomt. Dat deze aanbevelingen nu ineens gepredikt worden, is een gevaarlijke ontwikkeling.

Femmes for Freedom vindt dat de Nederlandse regering een stellige reactie moet geven die duidelijk maakt dat er geen ruimte is voor de schending van fundamentele mensenrechten in Nederland. Femmes for Freedom heeft daarom in november 2018 aangifte gedaan tegen de As-Soennah-moskee wegens opruiing en aanzetten tot geweld en heeft alle burgers opgeroepen hetzelfde te doen – hierop volgden zo'n 140 aangiftes. Voor dit proefproces is in 2018 een succesvolle crowdfundingactie gestart, opdat de rechter in 2019 voor eens en altijd kan aangeven of dit soort uitspraken getolereerd worden. In oktober 2019 heeft het OM laten weten de prediker die de uitspraken deed te gaan vervolgen. In december vond de eerste regiezitting plaats.

Femmes for Freedom is in 2019 nog een stap verder gegaan en heeft, door middel van een handhavingsverzoek, de bestuursrechter gevraagd om over te gaan tot sluiting van de moskee. Dit verzoek hebben we op de International Day of Zero Tolerance for Female Genital Mutilation ingediend bij burgemeester Krikke van Den Haag. Deze actie werd openlijk gesteund door SP-fractievoorzitter Lilian Marijnissen. Ook stelde haar partij Kamervragen over de kwestie.

De gemeente Den Haag heeft laten weten niet te zullen handhaven, waarop we een bezwaarschrift hebben ingediend.

Aangifte opruiing

Femmes for Freedom heeft ook aangifte gedaan tegen politieke partij NIDA, De Blauwe Moskee, Centrum Ar Rahmah, Stichting Bekeerling, Abou Ilias en Partij van de Eenheid. Door vrouwen die een nikab dragen aan te moedigen het gedeeltelijk verbod op gezichtsbedekkende kleding te overtreden – partij NIDA stelde zelfs een nikabfonds in om boetes te betalen – maken zij zich in onze ogen schuldig aan opruiing.

De aangifte is echter niet-ontvankelijk verklaard, omdat dit een kwestie van vrijheid van meningsuiting zou zijn.

Financiering: individuele donaties, crowdfunding en korting van Advocatenkantoor Delissen Martens Den Haag.

Projecten - Campagnes

#GroningenViertDeLiefde

Wij vinden dat vrije partnerkeuze vanzelfsprekend moet zijn. Dat iedereen verliefd mag worden, een relatie mag hebben en mag trouwen met wie hij of zij maar wil, of er juist voor mag kiezen om single te blijven. Als je belemmerd wordt in je partnerkeuze of zelfbeschikkingsrecht, kan dat negatieve gevolgen hebben voor je geluk en welzijn.

Maar om die partnerkeuze kun je ook verstoten worden door je familie of gemeenschap, bedreigd worden of zelfs slachtoffer worden van geweld. Daarom is het goed om te weten waar je terecht kunt met je hulpvraag. En niet alleen als je zelf vragen hebt, maar ook als er zorgen zijn over iemand in jouw omgeving.

Naar aanleiding van eerdere campagnes van Femmes for Freedom over vrije partnerkeuze in Rotterdam en Amsterdam, toonden ook Groningen en Haarlem belangstelling voor een postercampagne over vrije partnerkeuze.

Samenwerking

In Groningen is samengewerkt met de gemeente aan de campagne Groningen viert de liefde!, op basis van een initiatief en bijbehorende motie van Micha Boon en Ronald Schurer, twee inwoners van de gemeente. De motie, die unaniem werd aangenomen door de Groningse gemeenteraad, riep op tot een brede campagne om vrije partnerkeuze bespreekbaar te maken en zichtbaarheid te geven aan alle vormen van liefde.

In korte tijd wisten de initiatiefnemers tal van maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen voor zich te winnen. Femmes for Freedom heeft samen met Boon, Schurer, het COC Groningen-Drenthe en ondersteund door de gemeente, gewerkt aan de verwezenlijking van de motie.

Universeel

Met een sterke maar ook kwetsbare beeldcampagne lieten de initiatiefnemers zien dat liefde universeel is, ongeacht afkomst, religie, leeftijd, gender of seksualiteit. Deze krachtige beeldcampagne bood een kijkje in de relatie van anderen. Intieme momenten werden afgebeeld, verliefde blikken vastgelegd, en de eigenheid van de stellen stond centraal in de beelden gemaakt door fotograaf Inge Nicolai. De beelden werden vergezeld van korte verhalen, opgeschreven door schrijfster Iris Engelsman. Deze verhalen zijn terug te lezen op datisgroningen.com, een digitaal platform voor diversiteit in de stad.

De campagne was een uitnodiging aan de stad om vrij naar de liefde te kijken, om stereotypen links te laten liggen en om de stellen in het hart te sluiten. De initiatiefnemers hoopten op een duurzame dialoog met alle inwoners.

Activiteiten

Om die dialoog op te starten, werd de campagne op 14 februari feestelijk gelanceerd met een debat georganiseerd door Studium Generale. Het debat ging over Onbegrensde Liefde en stond onder leiding van Karin Sitalsing. Shirin Musa, directeur van Femmes for Freedom, was hierbij aanwezig, samen met onder meer Mark Hommes, docent en psycholoog aan de Open Universiteit en Matty Metzlar, pastor bij het Groninger studentenpastoraat. Ook de liefdeskoppels die centraal staan in de campagne, waren aanwezig.

In het kader van de campagne zijn ook andere activiteiten georganiseerd. Schrijfster Lieke van den Krommenacker heeft voor belangstellenden ontroerende en grappige liefdesbrieven geschreven, fotograaf Siese Veenstra maakte foto's van geliefden in een romantische setting, de expositie Groningen viert de liefde! werd op de locatie Marie Kamphuisborg van de Hanzehogeschool Groningen

ingericht en posters werden beschikbaar gesteld aan instellingen, bedrijven of particulieren die graag aandacht wilden besteden aan de campagne.

Financiering: Gemeente Groningen

Samenwerkingspartners: Gemeente Groningen, COC Groningen-Drenthe, Mischa Boon en Ronald Schurer, diverse prominenten en diverse vrijwilligers.

Website:

www.datisgroningen.com/articles/groningen-viert-de-liefde-3/

Toekomst: Femmes for Freedom wil graag meer campagnes initiëren en adviseren over campagnes rondom thema's als partnerkeuze en huwelijkse onvrijheid.

Femmes for Freedom-pijler: preventie & voorlichting

#OntsnapUitJeHuis

Duizenden vrouwen in Nederland zijn 'verborgen vrouwen': gedwongen door hun man of schoonfamilie, leven zij alleen binnenshuis. Vrouwen die als bruid naar Nederland komen - huwelijksmigranten - lopen het grootste risico om een verborgen vrouw te worden.

Rotterdam werd in 2015 opgeschrikt door de moord op Yasmeen, een Pakistaanse huwelijksmigrante die alleen naar buiten mocht om de vuilniszakken buiten te zetten. Maar ook vrouwen die in Nederland geboren en getogen zijn kunnen slachtoffer worden, zoals de Marokkaans-Nederlandse Fatiha die wel mocht werken, maar na haar werk aan de radiator werd vastgebonden.

Het wordt deze vrouwen onmogelijk gemaakt om over hun eigen lichaam en bestaan te beslissen. Vaak wordt direct geweld tegen hen gebruikt. Ook moeten verborgen vrouwen thuis dwangarbeid verrichten. Deze vorm van uitbuiting is simpelweg niets anders dan mensenhandel.

Maar hulp is moeilijk, omdat de vrouwen buiten het blikveld van de maatschappij vallen. Hulpverleners die wel achter de voordeur komen, kijken niet verder dan het isolement en zijn vaak bang om in te grijpen. Wanneer de situatie of hulpvraag niet past binnen het werk- en denkkader van de professional wordt er, ondanks dat slachtoffers om hulp smeken, niets gedaan om de situatie te verbeteren.

Beleid

Er is geen effectief beleid: er zijn geen betrouwbare cijfers over de hoeveelheid verborgen vrouwen. De overheid zoekt niet actief naar deze vrouwen en registreert deze vorm van geweld niet. Mannen die zich eerder schuldig hebben gemaakt aan partnergeweld kunnen gewoon een nieuwe partner uit het buitenland halen, waarna het probleem zich herhaalt.

Femmes for Freedom wil dat de overheid contact houdt met huwelijksmigranten door middel van huisbezoeken om te kijken hoe het met ze gaat. Naar onze mening moet de overheid ervoor zorgen dat een man met een strafblad wegens partnergeweld geen nieuwe partner uit het buitenland kan halen.

De enkele keer dat na geweld de dader vervolgd wordt, wordt alleen de daadwerkelijke geweldspleger aangepakt, maar niet het collectief van de schoonfamilie dat deze situaties keer op keer blijft faciliteren. Het is echter heel goed mogelijk om dat wel te doen, namelijk door de man en schoonfamilies die de vrouw mishandelen en als huisslaaf inzetten als criminele organisatie te vervolgen. Tot op heden heeft het OM dit niet willen doen.

Handelen en wakker schudden

Femmes for Freedom is in 2019 de campagne Ontsnap uit je huis speciaal voor deze vrouwen gestart; om hen zichtbaar te maken in de maatschappij en van

handelingsperspectieven te voorzien om hun situaties te doorbreken. Voor zover wij weten is dit de eerste keer dat deze vrouwen rechtstreeks worden aangesproken in zo'n campagne.

Maar deze campagne is er ook om Nederland wakker te schudden en alert te maken op de situatie waarin deze vrouwen en hun kinderen zich kunnen bevinden. Nederland kan en mag zich er niet bij neerleggen dat in de 21e eeuw duizenden vrouwen als slaven behandeld worden. Dat heeft Femmes for Freedom gedaan met een film die speciaal voor deze campagne gemaakt is. Hierin vertellen drie voormalig verborgen vrouwen hun verhaal.

We hopen dat de Nederlandse politiek ons hoort en steunt. Samen kunnen we deze vrouwen helpen om hun eigen leven weer in handen te krijgen.

Brochures

Er zijn in negen talen (Nederlands, Frans, Engels, Arabisch, Turks, Somalisch, Urdu, Farsi en Tygrinya) brochures met tips voor deze vrouwen als downloads op de website van Femmes for Freedom beschikbaar gesteld. Voor buurtcentra, huisartsenpraktijken, verloskundigen en andere professionals zijn deze brochures ook gratis in gedrukte vorm te bestellen. Daarnaast vinden omwonenden op de website informatie over wat zij kunnen doen bij een vermoeden van vrijheidsberoving.

Campagnefilm al
bijna **1.400** keer
bekeken

Media-aandacht in WNL
Op Zaterdag (NPO1), NRC,
de Telegraaf, PowNed

Campagnefilm en
handelingsperspectieven
970 keer gedeeld op Twitter

Voor aankomende huwelijksmigranten hebben wij tips verzameld hoe ze kunnen voorkomen dat ze in eigen huis worden opgesloten. Deze informatie is ook via Nederlandse ambassades en consulaten beschikbaar gesteld

Floor Rusman

Tips voor duizenden 'verborgen vrouwen'

Soms wordt ze opgebeld, vertelt Shirin Musa, door een vrouw die bijvoorbeeld zegt dat ze zo de vuilniszakken gaat buitenzetten. Of Musa haar kan oppikken? Met een taxi brengt Musa zo'n vrouw naar het kantoor van haar feministische organisatie Femmes For Freedom in Den Haag, om vervolgens de vrouwenopvang te bellen: kan er een noodbed geregeld worden? „Vanuit daar kan ze begeleid worden naar een zelfstandig leven.”

„Verborgen vrouwen” worden ze genoemd: vrouwen die door hun familie binnenshuis worden gehouden. „Het enige recht dat zij hebben is het aanrecht. Het is een soort moderne slavernij”, zegt Musa. Naar schattingen zijn het er duizenden in Nederland. Dinsdag begon Femmes For Freedom de campagne 'Ontsnap uit je huis', bedoeld om deze vrouwen te helpen. „We hebben de tips die we jarenlang gaven in negen talen beschikbaar gesteld op de site.” Tips als: neem wanneer je je huis ontvlucht je documenten en gouden sieraden mee. „Goud is ook vermogen, dat kun je verkopen.” Ben je mishandeld, fotografeer dan je letsel. Weet dat de politie en de vrouwenopvang te vertrouwen zijn.

Niet alleen voor de vrouwen zelf heeft Musa advies. Buren die onraad ruiken moeten de politie bellen en de overheid moet een vinger aan de pols houden, zegt ze. „Mannen die zijn veroordeeld voor huiselijk geweld kunnen nu een nieuwe vrouw uit het buitenland halen. Dat zou moeilijker moeten worden.”

Het is een drukke tijd voor Musa: de laatste maanden streed ze voor vergoeding van hersteloperaties na genitale verminking. En vorige week nog dwong Femmes For Freedom met een advocaat af dat mannen die een islamitische scheiding weigeren ook door de Staat gegijzeld kunnen worden. „Dat is toch vêt man?”

Géén activist zijn is een privilege dat Musa niet is gegund

Géén activist zijn is een privilege dat Musa niet is gegund. „Ik ben geboren in windkracht tien”, vertelde ze toen ik haar vorig jaar interviewde. Hoewel ze een goede band heeft met haar uit Pakistan afkomstige ouders, merkte ze als meisje dat er van haar minder werd verwacht dan van haar broers. Vervolgens zat ze jarenlang vast in een islamitisch huwelijk, totdat ze als eerste Nederlandse vrouw een scheiding regelde via de rechter.

Makkelijk is het actievoeren niet, want met elke actie loopt Musa, zelf een moslima, het risico dat de islam het mikpunt wordt. „Als ik over verborgen vrouwen twitter, krijg ik te horen: islam het land uit! Of: doe eerst zelf je hoofddoek af!” Het raakt haar niet meer. „Daar heb je ze weer, denk ik dan. De vrouwen zijn met dat soort tweets niet geholpen. En dat zijn ze ook niet als wij geen aandacht vragen voor de problemen.”

Floor Rusman (@floorrusman) vervangt op deze plek tijdelijk Lotfi El Hamidi.

Politieke steun

De campagne kreeg in de landelijke en lokale politiek steun van onder meer de volgende partijen:

- VVD (Kamerlid Bente Becker, raadsvragen VVD Den Haag)
- FvD Amsterdam (Raadslid Annabel Nanninga heeft raadsvragen gesteld)
- PVV (Kamerlid Machiel de Graaf heeft een niet-aangenomen motie ingediend)
- SP (Kamervragen)

Toekomst: Femmes For Freedom wil graag meer campagnes initiëren en adviseren over campagnes rondom thema's als partnerkeuze en huwelijkse onvrijheid.

Femmes for Freedom-pijlers: preventie en voorlichting, juridische helpdesk, politieke en maatschappelijke lobby.

“Het is een succesvol jaar geweest, waarin wij als organisatie zijn gegroeid en veel hebben bereikt.

Naast de individuele zaken van vrouwen te hebben bijgestaan, hebben we ook campagnes gelanceerd.

Al die campagnes zijn samen met en door de doelgroep ontwikkeld. Dat maakt Femmes for Freedom zo uniek: iedereen krijgt de kans om haar stem te laten horen en iedereen wordt ook serieus genomen. Als medewerker is het een enorme eer om deel uit te maken van deze mooie organisatie die strijdt voor fundamentele mensenrechten voor vrouwen.”

- Imane Daoudi, projectmedewerker Femmes for Freedom

#idecide #sexualrightsarehumanrights

Met de campagne 'I decide. Sexual rights are human rights' heeft Femmes for Freedom in 2019 het recht op seksuele vrijheid voor migrantenvrouwen luidkeels opgeëist. Het doel van deze campagne was om te bevorderen dat rechtstreeks, openlijk en eerlijk met migrantenvrouwen over seks wordt gesproken, ook als ze een cultureel-conservatieve achtergrond hebben. Hiermee wordt afstand genomen van

een 'cultuursensitieve' benadering, die deze vrouwen te veel door hun cultuur laat bepalen en ze ervan weerhoudt zich in de #MeToo-discussie te mengen. Met de campagne wordt ervoor gepleit dat migrantenvrouwen betrokken worden bij beleidsvorming, bij campagnes over seks en bij seksuele voorlichting: op scholen in steden waar veel migranten wonen en in asielzoekerscentra.

Want seks buiten het huwelijk, met iemand met een ander geloof of van hetzelfde geslacht, vinden we in Nederland meestal heel gewoon. Maar voor vrouwen in veel migrantengemeenschappen lijken andere regels te gelden. Terwijl seks ook van vrouwen met een cultureel-conservatieve achtergrond een lichamelijke, emotionele en menselijke behoefte is; sterker nog, dat is een mensenrecht.

Taboes en gevolgen

Die seksuele vrijheid wordt constant tegengewerkt. Niet alleen door de poortwachters van de gemeenschappen zelf, maar ook door de organisaties die ze bij zouden moeten staan. Want gerespecteerde kennisinstellingen zijn bang om de conservatieve krachten in migrantengemeenschappen tegen zich in het harnas te jagen. Dus kiezen ze voor een 'cultuursensitieve' benadering, waarbij ze de poortwachters naar de mond praten. Terwijl dat juist degenen zijn die de taboes rond seksualiteit graag in stand houden.

De gevolgen zijn rampzalig:

- De seksuele weerbaarheid van vrouwen in deze gemeenschappen is lager, waardoor ze slechter in staat zijn zelf te beslissen of ze seks willen.
- Ze hebben minder toegang tot voorbehoedsmiddelen en er minder kennis over, wat een groter risico op seksueel overdraagbare aandoeningen en ongewenste zwangerschappen oplevert.
- Seks is voor hen niet meer plezierig en menselijk, maar negatief en iets om je voor te schamen.
- De vrouwen die wel seks hebben, moeten vaak een dubbelleven leiden.

Deze en talloze andere problemen rond seksualiteit nemen voor vrouwen in veel migrantengemeenschappen niet af, maar toe.

Uitvoering

De campagne is gevoerd met posters langs de weg en op sociale media en de flyer Mijn Lichaam Mijn Keuze. Hoogleraren Angela Maas en Ellen Laan hebben laten weten de campagne te steunen, een belangrijke erkenning voor de seksuele zelfbeschikking van migrantenvrouwen.

Landelijk is er aandacht aan besteed in onder meer de Telegraaf en het Radio 1-journaal. Naar aanleiding van de campagne hebben kennisinstituten als Rutgers de samenwerking gezocht met FFF, om samen te werken en lesmateriaal te ontwikkelen.

#idecide is dankzij een bijdrage van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap tot stand gekomen.

Femmes for Freedom-pijlers: preventie en voorlichting

Financiering: OC&W

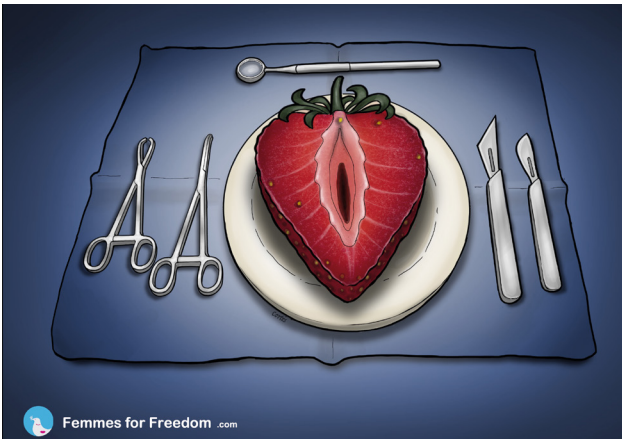
"Ik vond het heel erg mooi om te zien dat velen een andere mening hadden, maar uiteindelijk toch wel op hetzelfde uitkwamen als het ging om vrouwenrechten."

- Maysa, deelnemer focusgroep

#RedDeVagina

Ondanks dat de Wereldgezondheidsorganisatie van de VN (WHO) maagdelijkheidscontroles duidelijk heeft gekwalificeerd als genderdiscriminatie en schending van vrouwen- en meisjesrechten, hebben onmenselijke patriarchale normen en waarden in het Nederland van 2019 vrij spel om deze controles af te blijven dwingen bij jonge vrouwen.

Vermoedelijk vragen jaarlijks duizenden vrouwen met een islamitische achtergrond uit migrantengemeenschappen informatie over het maagdenvlies en laten honderden zich behandelen. Vrouwen ondergaan deze operaties niet voor de lol. Zij doen dit voor man en schoonfamilie die per se een maagd als bruid willen en die bloed willen zien op de huwelijksnacht. Deze operatie is niet optioneel: er is sprake van dwang.

Artsen die operaties aanbieden om het maagdenvlies te herstellen en hierover adverteren, bevestigen aan jonge vrouwen dat ze een misstap hebben begaan.

Lilian Marijnissen
@MarijnissenL

Walgelijk dat er in 2019 in Nederland wordt opgeroepen tot genitale verminking van jonge meisjes.

Alle steun voor @ShirinMusa van Femmes for Freedom en hun strijd tegen deze afschuwelijke mishandeling.

Hugo de Jonge @hugodejonge · 16m
Dank @ShirinMusa voor de ehh... 🍓. Dat vrouwen uit angst vragen om maagdenvlieshersteloperaties is onwenselijk. Met de artsen van @nvog ga ik in gesprek om deze ingrepen te stoppen.
#InternationaleVrouwendag ♀

Femmes For Freedom

Maar een vrouw die seks heeft gehad voor het huwelijk heeft 'geen misstap begaan': ze heeft haar hart gevolgd, of haar lust. Ze heeft een keuze gemaakt die de artsen, familie, gemeenschap, geloof, cultuur of man niet mogen veroordelen.

Een keuze die ze zelf ook zou moeten kunnen respecteren. Maar die kans krijgt ze niet, want artsen met hun commerciële klinieken zijn het eens met het patriërchaat: je moet maagd zijn en wij zijn er voor je om het te fixen! Hoewel cosmetische operaties passen binnen een vrije samenleving, moeten er aan deze klinieken en online aanbieders grenzen gesteld worden. De wildgroei van artsen die maagdelijkheidshersteloperaties uitvoeren, maken misbruik van de kwetsbaarheid van de jonge vrouwen door te adverteren en te concurreren op prijs en methode. Zij schenden niet alleen de fundamentele mensenrechten

Bente Becker @bentebecker · 2u
 Internationale vrouwendag. De strijd tegen culturele onderdrukking van vrouwen in Nederland gaat door! Goed interview met @femmes4freedom. Zoals ik eerder al schreef 🙌 moeten de onderdrukkers worden aangepakt. Ministers Koolmees en de Jonge: kom op voor zelfbeschikking!

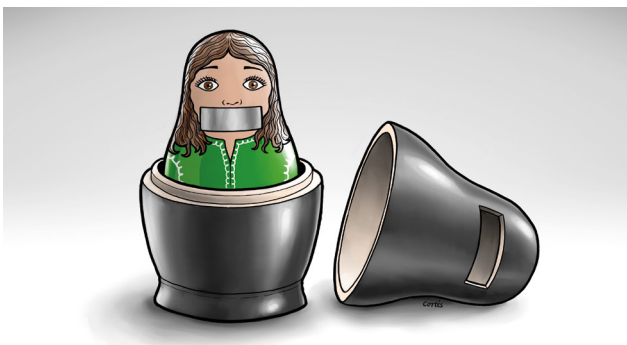

van jonge vrouwen, maar handelen ook in strijd met de medische richtlijn uit 2004 van de Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie (NVOG) om goede voorlichting te geven.

Met de campagne #RedDeVagina heeft Femmes for Freedom een oproep gedaan aan minister Hugo de Jonge en de NVOG om met hen het gesprek aan te gaan over maagdelijkheidscontroles en -herstel. Ook roepen we de minister op duidelijker stelling te nemen tegen deze praktijken en ze te verbieden.

Om onze oproep kracht bij te zetten, hebben wij minister De Jonge op Internationale Vrouwendag een bezoek gebracht. Tijdens dit bezoek hebben we hem het prachtige, voor de campagne vervaardigde kunstwerk van cartoonist Cortés aangeboden, maar vooral ook gevraagd om stelling te nemen tegen maagdelijkheidscontroles en -herstel. De minister heeft toegezegd in gesprek te gaan met de NVOG om deze controles te stoppen. Ook zijn er Kamervragen gesteld door SP en VVD.

Femmes for Freedom-pijler: onderhouden en voeden politieke en maatschappelijke lobby, preventie en voorlichting

"Ik vond het echt interessant en was blij dat je gewoon je mening kon uitspreken!"

- Kaoatar, deelnemer focusgroep

Teken tegen vrouwenfobie

De oproep 'Teken tegen vrouwenfobie' is tot stand gekomen naar aanleiding van de column 'Er is niets liberaals aan de vrije keuze om een boerka te dragen', die journaliste Fidan Ekiz 1 augustus 2019 publiceerde op de website ThePostOnline.

Femmes for Freedom onderschrijft het standpunt van Ekiz: los van de rechtsstatelijke afweging hoe wenselijk het gedeeltelijke verbod op gezichtsbedekkende kleding zoals de niqab (in de volksmond de 'boerka') is, nemen wij afstand van het narratief dat dit een 'islamofobe' of 'racistische' maatregel zou zijn, die het zelfbeschikkingsrecht van vrouwen aan zou tasten. Integendeel, de niqab is een vorm van vrouwenfobie: een misogyn symbool, dat voortkomt uit een ideologie die gewelddadig is tegen vrouwen en die niets te maken heeft met hun zelfbeschikkingsrecht of een open en vrije samenleving.

We wilden een tegengeluid bieden, onder andere aan de 47 organisaties die het symbool steunden met het opiniestuk 'Dit verbod is een moderne heksenjacht' in NRC – dat organisaties als Bureau Clara Wichmann, Women INC en Atria dit artikel ondertekenden, is volgens ons een dieptepunt in de vrouwenbeweging.

Aan onze oproep op onze website om de column van Ekiz te onderschrijven en tegen vrouwenfobie te tekenen, hebben 1361 mensen gehoor gegeven. Met hun handtekening geven zij aan solidair te zijn en samen met ons op te komen voor gelijkheid, vrijheid en veiligheid van vrouwen.

Femmes for Freedom-pijler: zusterschap en empowerment

Projecten – Discursief programma

Workshops en trainingen

Femmes for Freedom verzorgt workshops en trainingen op maat voor professionals zoals maatschappelijk werkers, huisartsen, verpleegkundigen, advocaten en politieagenten, en vrijwilligers zoals buurtmoeders, buddy's en vrijwillige maatschappelijk werkers.

Trainingen worden verzorgd door professionals van Femmes for Freedom en kunnen gaan over verschillende thema's:

- Huwelijksdwang
- Kindhuwelijken
- Religieuze huwelijken
- Huwelijksgevangenschap
- Verborg en geïsoleerde vrouwen
- Polygamie
- Gedwongen achterlating
- Eerwraak
- Stereotyperingen
- Mensenrechten van vrouwen
- Juridische aspecten
- Concrete handelingsperspectieven

Doelstellingen

- Deskundigheidsbevordering van professionals en vrijwilligers die in hun werkzaamheden te maken krijgen met de problematiek rondom huwelijksgevangenschap.
- Hulpverleners praktische handvaten bieden om slachtoffers concreet te kunnen helpen.
- Professionals bekend maken met het werk van Femmes for Freedom en wat de stichting voor slachtoffers van huwelijksgevangenschap kan betekenen.

Financiering

De trainingen worden aangeboden op aanvraag.

- De aanvrager of opdrachtgever neemt de kosten voor zijn rekening.
- De organisatorische lasten worden gedekt uit institutionele subsidies van Dioraphte en Mama Cash.

Femmes for Freedom-pijlers: preventie en voorlichting, kenniscentrum

Toekomst: Ook in de toekomst blijft Femmes for Freedom graag professionals trainen.

Gastlessen

Femmes for Freedom heeft speciaal voor het voortgezet onderwijs en het mbo een interactieve gastless ontwikkeld over huwelijksdwang en gedwongen achterlating. Naast informatie over deze thema's, worden de jongeren ook aan het denken gezet door middel van stellingen. Aan het einde van de gastless krijgen leerlingen een anti-huwelijksdwangspieken van Femmes for Freedom.

Voor relevante studierichtingen als maatschappelijk werk, pedagogiek en rechten verzorgt Femmes for Freedom jaarlijks gastcolleges over onderwerpen die aansluiten bij de thematiek van de studie.

"Ik vond het erg leerzaam en ook leuk om erbij te zitten en te praten of discussiëren over het onderwerp. Zo hoor je verschillende meningen aan en hoor je hoe anderen over bepaalde dingen denken."

- Youssra, deelnemer focusgroep

Doelstelling

Jongeren en toekomstige professionals informeren over de verschillende thema's rondom huwelijks onvrijheid.

Toekomst: Ook in de toekomst blijft Femmes for Freedom graag jongeren gastcolleges en gastlessen geven en toekomstige professionals trainen en hun deskundigheid bevorderen op het gebied van huwelijks onvrijheid.

Financiering: De gastlessen en gastcolleges worden aangeboden op aanvraag. Scholen betalen een klein bedrag voor de gastlessen. De gastlessen worden ontwikkeld in samenwerking met MEO en gefinancierd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Femmes for Freedom-pijlers: preventie en voorlichting, kenniscentrum

Lezingen

Shirin Musa wordt namens Femmes for Freedom verschillende keren per jaar gevraagd te spreken op een evenement of een bijdrage te leveren in een debat. In 2019 waren dat de volgende evenementen:

- Openingspeech voor 143 professionals uit het hele land op het Jaarcongres Huiselijk Geweld.
- Panellid bij de Vrijheidslezing van Maryam Namazie in De Balie.
- Workshop over Integratie en Vrijheid met Bente Becker en Eddy Terstall op het VVD festival.
- Summerschool van UvA en UL over effectieve lobby en representatie.
- Gastcollege over Recht & Religie op de Haagse Hogeschool.
- Panellid over vrije partnerkeuze bij de lancering van 'Groningen viert de liefde!'
- Over huiselijk geweld bij Opera Spanga.

Financiering: Kleine bijdragen van de organisaties die ons uitnodigen. De organisatorische lasten worden gedekt uit institutionele subsidies van Dioraphte en Mama Cash.

Politieke en maatschappelijke lobby en agendering

Naast agendering via publiekscampagnes, werken we direct samen met politici om vrouwenrechten op de kaart te zetten. Zo zijn in 2019 al onze voorstellen voor de wet Tegengaan huwelijkse gevangenschap overgenomen door de Kamer en de regering. Kamerleden Jasper van Dijk (SP) en Bente Becker (VVD) hebben onze voorstellen overgenomen om de integrale aanpak van genitale verminking van Nederlandse meisjes te verbeteren. Over dit onderwerp hebben we GroenLinks-Kamerlid Nevin Özütok gevraagd om een rondetafelgesprek, dat in februari 2020 heeft plaatsgevonden. Naar aanleiding van onze activiteiten zijn Kamervragen gesteld, in Rotterdam is een motie aangenomen die het College van B&W verplicht met ons samen te werken en we hebben lezingen en workshops verzorgd voor het CDA en de VVD.

Internationaal

Femmes for Freedom is internationaal opgetrokken met European Centre for Law and Justice (ECLJ) en Pieter Omtzigt (CDA) Met hen organiseerden we in februari 2019 een side event voorafgaand aan de vergadering van de Raad van Europa in Straatsburg over Sharia and Human Rights en de impact van huwelijkse gevangenschap.

Financiering: Mama Cash, Dioraphte

Samenwerkingspartners: ALDE/ Renew Europe ECLJ/ CDA.

Toekomst: Femmes for Freedom gaat verder met de internationale agendering van huwelijkse gevangenschap met het Netwerk VN-Vrouwenvedrag.

Femmes for Freedom-pijler: internationale agendering, overleg en samenwerking.

Onderzoeken

Femmes for Freedom vindt het belangrijk dat er meer informatie en cijfers in kaart worden gebracht rondom huwelijkse onvrijheid. Het is moeilijk om een beeld te krijgen van de aantallen en de hoeveelheid vrouwen waar het om gaat.

Lord Donald Anderson (SOC, United Kingdom)
Kerstin Lundgren (ALDE, Sweden)
& Pieter Omtzigt (EPP/CD, Netherlands)

Invite you to
A Lunch Meeting on:
Sharia Law & Human Rights
Monday 21 January 2019
1-2 pm - Room 8

The Panel will include:

- Mr. Pieter Omtzigt – Dutch Member of Parliament
- Dr. Grégor Puppinck – Director General of the European Centre for Law and Justice
- Mrs. Shirin Musa – Muslim activist and director of Femmes for Freedom
- An anonymous Muslim woman will speak about her experience about Sharia law

It will be followed by an open discussion with Members of Parliament

Lunch will be Provided
co-organized by, inter alia:

Femmes for Freedom doet daarom op verzoek van overheden onderzoek naar specifieke onderwerpen, waarbij we gebruik maken van ons eigen kenniscentrum, waar inzichten en oplossingen binnen de thema's van huwelijkse onvrijheid met data worden aangevuld.

Verborgene vrouwen, Rotterdam

We hebben in 2019 het belang van onderzoek naar verborgen vrouwen bij de gemeente Rotterdam geagendeerd en in nauwe samenwerking tot stand gebracht. Femmes for Freedom heeft de gemeente Rotterdam gevraagd een bigdata-onderzoek te doen naar huwelijksmigranten, om te kijken of er een causaal verband is met gedwongen isolement in deze groep. De gemeente heeft het idee omarmd en een onderzoeksteam en wetenschappelijke begeleidingscommissie geïnstalleerd. Femmes for Freedom zit in de begeleidingscommissie van dit onderzoek, dat in 2020 uitkomt.

Financiering: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Maagdenvliescontrole en -hersteloperaties

Femmes for Freedom heeft in 2019 onderzoek gedaan naar de mate waarin maagdenvliescontroles en -hersteloperaties voorkomen. Vervolgens hebben we deze praktijken met de campagne #RedDeVagina politiek geagendeerd als vormen van geweld tegen vrouwen.

Financiële zelfverdediging

Om in 2020 activiteiten op het gebied van 'Financiële zelfverdediging' te ontwikkelen, hebben we interviews met vrouwen gehouden om in beeld te krijgen welke behoeften zij op dit gebied hebben. Een aantal bevindingen is overgenomen door VVD-Kamerlid Bente Becker in de initiatiefnota 'In Nederland beschik je over je eigen leven'.

Adviesbureau De Kleine Consultant is ingeschakeld om met Femmes for Freedom een strategie uit te zetten, zodat we een compleet pakket kunnen ontwikkelen waarmee we vrouwen handvatten kunnen bieden om hun zelfredzaamheid te behouden en te versterken.

Financiering: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

---

"Ik vond het een eer om mee te mogen doen aan dit mooie project. Het heeft me nog meer laten beseffen dat je dankbaar moet zijn voor wat je hebt. Als ik terugdenk aan dit project krijg ik weer volop motivatie om anderen te helpen en erbij stil te staan dat de wereld meer aan elkaar moet denken en niet alleen aan zichzelf."

**– Boutaina, deelnemer onderzoek
Financiële zelfverdediging**

Media

Femmes for Freedom gebruikt optredens in de media om belangrijke onderwerpen op de maatschappelijke en politieke agenda te zetten. De stichting maakt veel gebruik van earned en owned media - betaalde media gebruikt de stichting nauwelijks, enkele Facebook-advertenties uitgezonderd.

Earned

Femmes for Freedom heeft de prettige uitgangspositie dat media veel over de activiteiten van de stichting schrijven en publicaties en interviews met Shirin Musa de ruimte geven. In 2019 is er in de landelijke en lokale media minimaal 80 keer aandacht besteed aan de activiteiten van Femmes for Freedom.

Acties of standpunten van Femmes for Freedom zijn in 2019 onder meer aan bod gekomen in de volgende landelijke media:

- De Telegraaf: 12 keer
- Algemeen Dagblad: 9 keer
- Omroep WNL: 6 keer
- NRC: 5 keer
- NOS: 3 keer
- RTL Nieuws: 3 keer
- De Volkskrant: 3 keer
- Hart van Nederland: 3 keer
- Opzij: 3 keer
- Trouw: 2 keer

Ook is er aandacht besteed via lokale media als RTV Rijnmond (5 keer) en blogs als GeenStijl (4 keer).

Bekijk een uitgebreid media-overzicht op www.femmesforfreedom.com/media.

2 STAD & REGIO

Column

FIDAN EKIZ

@fidanekiz

Noodklok

Rotterdam wil dit jaar in gesprek met meer mannen over de taboes rond vrouwenbesnijdenis. Dat is nodig, vindt de gemeente, omdat mannen uit gemeenschappen waar het plaatsvindt, te weinig weten over de schadelijke impact. Inzetten op voorlichting en preventie is een goede zaak. Tegelijkertijd haalt het bij mij de onrust niet weg. Waarschijnlijk omdat ik geen idee heb over hoe die gesprekken verlopen (die vinden blijkbaar al langer plaats), of die effect hebben en welke partijen hierbij zijn betrokken. Moet de urgentie hier niet veel zwaarder worden aangezet? Genitale verminking in Nederland is een groeiend probleem. Volgens officiële cijfers wordt jaarlijks een vijftigtal meisjes genitaal verminkt, maar de werkelijke aantallen liggen waarschijnlijk vele malen hoger. Alhoewel het strafbaar is, is er nog nooit iemand veroordeeld. Er staat een maximumstraf op van twaalf jaar. Dat is waarschijnlijk ook de reden waarom het onder de radar gebeurt. Omdat het in familiekring

weten niet welke wegen te kunnen bevandelen. Gelukkig heeft Rotterdam Shirin Musa, die met haar vrouwenrechtenorganisatie Femmes for Freedom al veel langer de noodklok luidt. Gisteren, op de dag van de Internationale Dag tegen Vrouwenbesnijdenis, lanceerde Femmes for Freedom de #RedDeVirginia-actie. Die gaat gewoon keihard de juridische strijd aan voor sluiting van de As-Soenah moskee die vrouwenbesnijdenis propageert.

Ik zag Musa spreken in de raadscommissie. Onder meer over uitsluiting van haar organisatie. Onbegrijpelijk en zorgwekkend. Ambtenaren gaan blijkbaar liever om de tafel met een Stichting Platform Islamitische Organisaties Rijnmond (Spior). Alsof die alle moslims vertegenwoordigt.

Het is een bestaand probleem van beleidsmakers denken dat de emancipatie van en problemen aangaande allochtone islamitische vrouwen alleen via religieuze partijen (en imams) kunnen worden aangepakt. Theedrinken 'met mannen' en Spior kun je blijven doen. Maar daar win je de oorlog niet mee. Het wiel hoeft niet opnieuw uitgevonden te gaan; maar gebruik van de expertise, kennis en netwerken van Femmes for Freedom, die ondanks alle tegenwerkingen doorzet.

Theedrinken 'met mannen' en Spior kun je blijven doen

Schutter Feis is bekend

DE TELEGRAAF 24 DECEMBER 2019 17 NIEUWS VAN DE DAG 17

VERBORGEN LEED ACTIVISTE MUSA IN DE BRES VOOR THUIS OPSGESLOTEN VROUWEN

Littekens op lijf en ziel

Shaar* schuilt over het aantal verborgen vrouwen in Nederland die geen keuze hebben in hun leven. Het aantal is naar verwachting groter dan de 100.000 vrouwen die bekend zijn. Maar het aantal is niet bekend. Het is een schatting gebaseerd op de verhouding van het aantal vrouwen die bekend zijn tot het aantal vrouwen die verborgen zijn. Het aantal is naar verwachting groter dan de 100.000 vrouwen die bekend zijn. Maar het aantal is niet bekend. Het is een schatting gebaseerd op de verhouding van het aantal vrouwen die bekend zijn tot het aantal vrouwen die verborgen zijn.

Tot slot

Ondanks alle successen dit jaar, zijn we er nog lang niet. Te vaak wordt de conservatieve stem nog gezien als het 'authentieke' geluid van vrouwen in patriarchale gemeenschappen. De talloze migrantenvrouwen die verlangen naar huwelijkse en seksuele vrijheid en financiële zelfstandigheid, worden over het hoofd gezien.

Femmes for Freedom blijft zich in 2020 inzetten om een stem te kunnen zijn voor deze vrouwen. Zo heeft onze aangifte-actie tegen de As-Soennah-moskee succes gehad: tijdens het schrijven van dit jaarverslag, heeft de rechter de voormalige docent van de moskee veroordeeld tot een werkstraf van 80 uur wegens opruiing en aanzetten tot geweld.

Dat de As-Soennah zich blijft beroepen op de vrijheid van godsdienst en deze man blijft steunen, laat zien hoe vanzelfsprekend dergelijke instituten het vinden om de lichamelijke integriteit van vrouwen in gevaar te brengen. Het is daarom des te belangrijker dat we als samenleving grenzen trekken: tot hier en niet verder.

Namens de vrouwen die het hardst moeten vechten om over hun eigen leven en lichaam te mogen beschikken, zullen wij die grenzen steeds aan blijven wijzen.

Wilt u ons daarbij financieel steunen? Femmes for Freedom heeft een ANBI-status, wat betekent dat uw gift aftrekbaar is van uw inkomstenbelasting. U kunt eenmalig een donatie overmaken via NL71 ABNA 0504.2097.44 ten name van Stichting Femmes for Freedom, of u kunt contact opnemen via info@femmesforfreedom.com om vaste donateur te worden.

Bedankt voor uw steun!

Medewerkers, vrijwilligers en bestuur
Femmes for Freedom

